

מעבר התעלה

כאשר במלחמת ששת הימים הגיעו הכוחות אשר נכנסו לסיני קרוב לתעלת סואץ, הם נתקלו במשהו שנראה כחווה, והם ידעו לראות כי באותם ימים חקלאים בני קיבוצים ומושבים היוו את עמוד השדרה של הצבא. בעוד שבישראל היינו אז במעבר מהשקייה בממטרות להשקייה בטפטוף, החווה המצרית הושקתה בהצפה (היא כונתה "סינית" מפני שעל המשאבות נמצאו כתובות באותיות שנראו כסיניות). זו חווה גדולה ובה ערוגות השקייה מיושרות למשעי ותחומות בתלוליות עפר נמוכות. אז, בתום מלחמת ששת הימים, לא חשבנו על התכונות הצבאיות של החווה הזאת. אז חשבנו שיהיה שלום נצחי ובשלום שדות התעופה יהפכו לבתי ספר לנהיגה.

בכל זאת פרצה מלחמת יום הכיפורים ואני ושמשון יצאנו לחפש אותה הוא מצויד בבזוקה ללא פצצות ואני במקלע נטול כדורים. יחד עם כל הגדוד עברו מאוגדה לאוגדה וביקשנו עבודה. לא נתנו עד שהגענו לאריק שרון, מפקדנו מנוער, והוא נתן. ועוד איך נתן. לא רק אנחנו כל הגדוד (בסך הכל לא יותר ממאה איש) לא היה מצויד ולכן נאמר לנו לפרק מריכבו ונישקו גדוד אחר שהיה שם, וכך עשינו. בעוד אני גורר בחולות חמישה ארגזי כדורים למאג, פרצה הפיכת חצר בזחלם ואת מקומי ומקומו של שמשון תפסו חמישה קצינים צעירים אשר באו באופן פרטי לחפש את המלחמה. מפקד הזחלם העדיף אותם עלינו. התחננו והמפקד הצעיר קיים "והדרת פני זקן" לגבי שמשון ועלי פקד להישאר. בכלל אסור להעמיס על זחלם במלחמה חמישה עשר איש אפילו לא שמונה. נשארתי. בלילה ישבתי ליד מכשיר הקשר ושמעתי את קולו של אריק אומר: "אם אתה לא יכול, אז תן למישהו אחר" למחרת הייתי שם וראיתי 25 טנקים שלנו שרופים. על הגדוד שלנו הוטל, בלילה הזה, לפרוץ את הדרך לתעלה ובכך לאפשר את הצליחה אל העבר השני. הפריצה הייתה בציר טירטור דרך החווה הסינית. כאשר המגד שאל "מה יש שם?" ענו לו בקשר "תשמע באוטו". בבוקר שאחרי ישבתי ליד האוטובוס אשר הביא אותנו למלחמה וחזיתי בגשר הגלילים. הם הגיעו לאוטובוס בצהריים. אחד אחד הגיעו שבורים וכבויים. לא כולם, חציים נשאר שם. שורדי מעבר המיתלה וגיבורי פעולת ביירות יחד נפלו שדוד ולא היה גם להם ידיים לנוס ובערוגות השטוחות לא היה מקום להיסתתר. בזחלם שאני הייתי אמור להיות בו נהרגו כולם חמישה עשר בני אדם.

באוטובוס נסענו להתארגנות הביאו להקה, כלומר זמר (ריבקה שנאה אותו עד מותה מפני שלא העביר ממני דרישת שלום), החלפנו בגדים, אכלנו ויצאנו שוב לקרב. הפעם צלחנו את התעלה בתמסח (סירת מעבורת) עלינו עם הטנקים שחברו אלינו על הרמפות שהרימו המצרים ומשם טיווחנו וטבחנו ביום, את המצרים שטבחו אותנו בלילה. הוטל עלינו להתקדם צפונה ולכבוש את איזור החיץ החקלאי בואכה פורט סעיד. גם שם לא רווינו נחת לא עברה רבע שעה והיו לנו שלושה פצועים. אחד, פגוע עמוד השדרה, נסעתי לחפש רופא ומצאתי את הגדוד של אפרים ברנד צועד ברגל אל מול פני המלחמה. הוא שאל אותי פרטים על מה שהולך אבל אני בכלל לא "קראתי את הקרב" (אף על פי ששנינו התחלנו את הקריירה הצבאית כחיילים פשוטים

בפלוגה א' המהוללת אני נשארתי חייל פשוט והוא גדל והלך) השארתי את הפצוע לרופא וחזרתי לפלוגה, והתקדמנו בחולות לכיוון המטעים. הייתה הפגזה ופגז נפל לידי והרג את מספר שניים שלי. למקלע מאג יש מספר אחד זה אני ומספר שנים שעכשיו שמו פרח מזכרוני. נקרא לו מעכשיו יובל. כאשר הקרב הזה נגמר וישבנו במקום שקט ללקק את הפצעים. אמרתי: כמה חבל על יובל. כל השנים עד גיל ארבעים היה קיבוצניק בודד וסוף סוף מצא לו חברה ועכשיו הוא רק מתחיל לחיות. הסתכל עלי עמי (המפ"א) ואמר: "אידיוט ואני לא רוצה לחיות?". במצרים כמו במצרים כל יום במשך השבוע קיבלנו לפחות שלוש מכות. אחת תותחים מטווחים, אחת מטוסים (פעם ראינו בעינינו כיצד מטוס משלנו מפיל 7 משלהם מעלינו). ואחת קטיושות (20 בבת אחת נפלו ממש עלינו וזה אפילו נראה יפה). היינו כה עייפים שלפעמים מצאתי עצמי ישן בהפגזה. יום אחד בעיצומה של הפגזה כבדה ראינו פתח של בונקר. נכנסנו ומצאנו חיילים מסתתרים מאימת ההפגזה. הצטופפנו איתם. ההפגזה נמשכה ותקרת הבונקר חישבה להישבר. מן הסדקים שבתקרה חול ניתז בכל פעם שנפל פגז. בראש החבורה שמצאנו בבונקר היה חייל דתי. שאלתי אותו: "זה לא הזמן להתפלל?" אמר לי: "אינך יכול להתפלל להצלתך, אתה יכול להתפלל להצלתו של עם ישראל". יום אחד באמצע הקפה שבאמצע ההפגזה שבאמצע המדבר, נתקבלה פקודה לנוע. מישהו אמר: "הכו רוצים לגמור את הקפה" ואז חשבת. שגם אם אתה על פי התהום תלוי על בלימה ובא עורב ומנקר בה, אם יגידו לך "עבור למקום אחר" אתה תרצה לגמור את הקפה.

אפילו

(נכתב אחרי מלחמת לבנון השנייה)

השחמט שבמלחמה

במלחמת יום כיפור קיבלתי שני מכתבים אחד מבתי (בת השבע) שבו צוירתי כאבא גיבור הצונח ממטוס על עמדות מצרים, ואחד מבני בן העשר ששאל "האם אפשר לראות את המלחמה כשחמט?". אחרי המלחמה חזרתי ליחידת השולחן ושם נתבקשנו לחשוב על המלחמה. נזכרתי בשאלה ששאל הבן ואכן הצלחתי לראות את השחמט שבמלחמה. ולא עוד אלא שמצאתי גם שאת מה שאני ראיתי אחרי, אפשר היה לראות לפני ואולי אפילו להתכונן מראש. עברו שנים ופרצה מלחמת לבנון השנייה וראה זה פלא השחמט אותו שחמט אז למה לא ראו אותו מראש?

ואם ישאל השואל ומהו השחמט?

במלחמת יום הכיפורים אנחנו (ופטרונינו האמריקנים) היינו עשירים עתירי הטכנולוגיה ומעוטי כוח אדם ולכן בחרנו בכלי נשק יקרים עתירי טכנולוגיה וחסכוניים בכוח אדם. המצרים ובני בריתם הרוסים היו עניים מרובי טכנולוגיה ועתירי כוח אדם ולכן בחרו בכלי נשק זולים עתירי טכנולוגיה וזוללי כוח אדם כמו למשל טילי

סאגר נגד טנקים וטילים רוסים כנגד מטוסים. בלבנון החיזבאללה (ופטרוניו סוריה ואיראן)* עשו אותו דבר ויותר עם קטיושות טיל סאגר בזוקות משופרות וטילים נגד טנקים. ואנחנו באנו נגדם שוב בטנקים ובמטוסים. אכן במלחמה מי שמתמש באותו הטריק פעם שניה מפסיד (ראה הסיפור על הגשר בארנהם), אבל לא אצלנו כי שכחנו (או הדחקנו) את השחמט שראינו כבר בפעם הראשונה.

ומה עם האוטובוס?

גם לו יש סיפור. את מלחמת יום הכיפורים עשו בעזרת כלי רכב מגוייסים. הצבא הגדול נע בדרכי סיני באוטובוסים מגוייסים, האפסנאות במשאיות מגוייסות וקצינים בטנדרים מגוייסים. בתום המלחמה וטרם השלום כל המכוניות המגוייסות המשיכו לשרת בחזית ואיתם גם החיילים. כשחרב חדה מונחת על צווארך אינך מרגיש כשמגרד לך. זמן קצר אחרי המלחמה התחילו להרגיש מחסור במשאיות ומהר מאוד הובן שהמחסור במשאיות זה לא גירוד אלא שיתוק. שיתוק של המשק כולו. הזמינו משאיות בחו"ל, אבל גם בחו"ל לא מייצרים משאיות למשק שלם ברגע. מה זה קשור אלי? רבקה עבדה אז בבנק ישראל והייתה אחראית על מודל תשומה תפוקה של המשק. בנק ישראל נחלץ להציל את המשק לא בחיל ולא בכסף, אלא באמצעות מודל וכך בעיצומו של המשבר בעוד כל העם יושב בחזית או בעורף ומתלונן והמשק כולו שובת, ישבו רבקה ופרופסור גרונאו, הטעינו את הנתונים במודל, הפעילו את המחשב ויצאו עם התוצאה: "המשק יכול להתגבר". איזה מזל, ניצלנו.

---

*נשאלת השאלה: "עם מאות בליוני פטרו- דולרים האם האיראנים עניים: יחסית ל- OECD הם עניים ובעיקר יש להם עדיין ראש של עניים. איך אמרה המלכה יקטרינה (מפי אבא) "אדמה לא נולדת אנשים נולדים".